

Statens vegvesen

Notat

Til: Postmottak vest, Postmottak øst,
Postmottak sør, Postmottak midt,
Postmottak nord
Fra: Trafikksikkerhetsseksjonen
Kopi:

Saksbehandler/innvalgsnr:
Liv Marie Nygaard - 22073742
Vår dato: 24.09.2012
Vår referanse: 2010/004462-044

Tilstandsundersøkelse kap 2/2012 - Bruk av sykkelhjelm

1. Innledning

Tilstandsundersøkelse kap. 2/2012 - Bruk av sykkelhjelm ble gjennomført i alle regionene i uke 23, dvs. fra 4. til 8. juni. Opplegg for undersøkelsen og oversikt over tellepunkter er vist i vedlegg til dette notat.

Syklister har en meget høy skaderisiko og mange av skadene gjelder skader i hoderegionen. Sykkelhjelm er i denne forbindelse en meget god beskyttelse. Den samfunnsøkonomiske gevinsten er beregnet til 6 ganger investeringen når det gjelder barn og 3 ganger når det gjelder voksne.

Hensikten med tilstandsundersøkelsen vil være å følge med endringen i bruk av sykkelhjelm blant barn og voksne syklister over tid.

2. Tidligere undersøkelser

Transportøkonomisk institutt gjennomførte sykkelhelmtellinger i 1990 på oppdrag fra daværende Familie- og forbrukerdepartementet og i 1992 på oppdrag for Trygg Trafikk. Tellingene ble gjennomført hovedsakelig i Oslo- og Drammens-området og resultatene vil ikke være sammenlignbare med de tilstandsundersøkelsene Statens vegvesen nå gjennomfører. En tilsvarende registrering ble gjennomført i 1996 på oppdrag fra Vegdirektoratet. Tellingene i 1990 og 1992 ble gjennomført i perioden juni-september, mens tellingene i 1996 ble foretatt i september og oktober. Siden tellingene er utført i trafikken vil de i prinsippet vise hvor stor andel av syklingen som gjennomføres med bruk av hjelm. Tellingene omfattet 706 syklister i 1990, 964 syklister i 1992 og 1 341 syklister i 1996. Resultatene fra tellingene er vist i tabell 1 på neste side.

Tabell 1 - Andel av sykling med hjelm i ulike aldersgrupper 1990, 1992 og 1996

Alder	Under 12 år		12 – 25 år		Over 25 år		Alle aldre		Alle	
	Kjønn	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner		Menn
1990		71,4 %	59,1 %	4,4 %	13,2 %	3,3 %	18,6 %	10,1 %	21,6 %	16,6 %
1992		54,5 %	62,2 %	8,8 %	13,8 %	9,1 %	18,7 %	12,4 %	20,6 %	16,9 %
1996		67,1 %	74,4 %	24,6 %	19,8 %	26,7 %	40,8 %	32,6 %	40,6 %	38,0 %

(kilde TØI)

Resultatene viser at det var mer enn en fordobling av hjelmbruken fra 1990/92 til 1996. Innen de ulike aldersgruppene var økningen i denne tidsperioden størst blant de over 12 år.

Tilstandsundersøkelse kap. 2 – Bruk av sykkelhjelm - er gjennomført hvert år siden 1998 som en del av Statens vegvesens tilstandsundersøkelser. Vegdirektoratet besluttet å ikke offentliggjøre undersøkelsen som ble foretatt i 2005, da man var skeptiske til de bearbejdede tallene.

Vegdirektoratet besluttet da å utarbeide et nytt opplegg for tilstandsundersøkelse av sykkelhjelmbruken. I tillegg deltar region nord i undersøkelsen, noe de har vært fritatt for tidligere år. Fra og med 2006 skal det registreres i nøyaktig de samme tellepunktene og i hvert tellepunkt skal det registreres i tilnærmet det samme tidsintervallet på dagen som foregående år.

3. Resultater fra hjelmbrukstillingen 2012

Telling av hjelmbruk, etter de regler som er satt opp, er utført av regionene i uke 23.

På landsbasis er i alt 9 536 syklist registrert. I 2010 og 2011 ble henholdsvis 9 828 og 10 013 syklist registrert. Tabell 2 viser hvor mange som er registrert i de ulike aldersgrupper og kjønn i 2012, sammenlignet med årene 2001 til 2012.

Tabell 2 - Antall syklist registrert i ulike aldersgrupper 2002 - 2012

Alder	Under 12 år		12 - 17 år		Over 17 år		Alle aldre		Begge	
	Kjønn	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner		Menn
2002		573	835	1 211	1 415	5 016	5 714	6 800	7 991	14 791
2003		435	657	316	963	2 472	2 827	3 223	4 441	7 664
2004		301	443	588	809	1 688	1 888	2 577	3 140	5 717
2006		407	513	827	1 079	3 075	3 668	4 309	5 260	9 569
2007		302	426	749	942	2 978	3 657	4 029	5 025	9 054
2008		216	379	662	1 009	3 177	4 029	4 055	5 417	9 472
2009		428	637	1 029	1 186	3 088	3 894	4 545	5 717	10 262
2010		414	568	619	907	3 177	4 143	4 210	5 618	9 828
2011		348	518	762	1 029	3 186	4 170	4 296	5 717	10 013
2012		282	384	681	930	3 330	3 929	4 293	5 243	9 536

Tabell 2 viser at det er registrert færrest barn og flest personer over 17 år. Det er også registrert flere gutter/menn enn jenter/kvinner. Det er totalt registrert 477 færre syklist i 2012 enn i 2011.

Tabell 3 - Andel av sykling med hjelm i ulike aldersgrupper i 2012 sammenlignet med resultatene 2002 til 2012*

Alder	Under 12 år			12 - 17 år			Over 17 år			Alle over 12 år			Alle aldre			
	Kjønn	Jenter	Gutter	Begge	Jenter	Gutter	Begge	Kvinner	Menn	Begge	Kvinner	Menn	Begge	Kvinner	Menn	Begge
2002		54,7 %	57,9 %		25,9 %	29,2 %		24,2 %	35,8 %					25,0 %	35,0 %	30,0 %
2003		61,4 %	43,5 %		46,9 %	18,7 %		24,9 %	34,8 %					31,0 %	32,0 %	31,0 %
2004		61,0 %	51,4 %		45,8 %	21,7 %		28,7 %	34,8 %					33,0 %	34,0 %	33,0 %
2006		69,0 %	58,2 %	62,9 %	28,8 %	22,1 %	25,0 %	30,0 %	37,4 %	34,0 %	29,2 %	33,9 %	31,8 %	34,0 %	35,2 %	34,8 %
2007		68,2 %	61,0 %	64,2 %	32,4 %	26,3 %	28,7 %	35,7 %	45,3 %	40,9 %	34,4 %	41,1 %	38,1 %	38,0 %	42,2 %	40,6 %
2008		81,6 %	66,4 %	71,4 %	25,0 %	16,5 %	19,7 %	34,8 %	41,1 %	38,4 %	32,9 %	36,6 %	35,1 %	33,4 %	35,5 %	34,8 %
2009		84,6 %	68,5 %	75,0 %	37,9 %	29,2 %	33,5 %	37,0 %	46,8 %	42,7 %	37,5 %	42,7 %	40,5 %	41,5 %	45,7 %	44,0 %
2010		85,5 %	74,4 %	79,1 %	27,7 %	18,3 %	22,0 %	45,1 %	52,7 %	49,5 %	43,0 %	47,1 %	45,5 %	46,8 %	49,6 %	48,5 %
2011		80,1 %	68,6 %	73,0 %	44,0 %	41,6 %	42,6 %	46,1 %	54,4 %	51,1 %	45,5 %	50,9 %	48,9 %	47,7 %	52,6 %	50,8 %
2012		79,1 %	66,4 %	72,8 %	38,7 %	28,9 %	32,4 %	45,5 %	55,3 %	50,9 %	44,1 %	49,6 %	47,2 %	46,2 %	51,1 %	48,9 %

*Tallene er vektet med trafikkarbeid

Tabell 3 viser resultatene fra tellingene foretatt av regionene i 2012, sammenlignet med tidligere års resultater.

Hjelmbruken i landet er i 2012 registrert til 48,9 %, en nedgang på 1,9 prosentpoeng fra 2011. Blant barna er hjelmbruken 79,1 % blant jentene og 66,4 % blant guttene. I forhold til undersøkelsen i 2011 viser dette en nedgang for både jentene og guttene på hhv 1 og 2,2 prosentpoeng. Hjelmbruken hos jenter i aldersgruppen 12 - 17 år har gått ned med 5,3 prosentpoeng og for gutter i samme aldersgruppe med hele 13,7 prosentpoeng. Totalt for denne aldersgruppen viser en nedgang på 10,2 prosentpoeng. Denne aldersgruppen viste et bra utslag på undersøkelsen for 2011. Siden dette er en utvalgsundersøkelse hvor all registrering er utført i løpet av én dag vil det når antallet som er registrert er lavt, måtte påregnes til dels store utslag fra år til år. De årlige endringer kan skyldes værforhold, lokale forhold etc.

For de som er eldre enn 17 år ligger bruksprosenten på 44,1 % for kvinner og 49,6 % for menn, noe som viser en nedgang for kvinnene (- 1,4 prosentpoeng) og en nedgang for mennene (- 1,6 prosentpoeng).

4. Måltall

I nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på veg er det satt som mål at hjelmbruken blant barn under 12 år skal øke til 85 % og at hjelmbruken for ungdom over 12 år og voksne skal øke til 50 % i 2014.

5. Måloppnåelse

Undersøkelsen i 2012 viser en nedgang på 1,9 prosentpoeng i forhold til undersøkelsen i 2011, alle aldersgrupper sett under ett.

Når det gjelder barn under 12 år ligger resultatet for 2012 (72,8 %) ca. 12 prosentpoeng lavere enn målsettingen for 2014, mens resultatet for ungdom/voksne (47,2 %) ligger ca. 3 prosentpoeng lavere enn målsettingen for 2014.

Vår vurdering er at målet for 2014 fremdeles er innen rekkevidde. Resultatutviklingen når det gjelder barn under 12 år tyder imidlertid på at det vil være nødvendig å intensivere innsatsen dersom målet skal nås.

6. Resultater fra regionene

Tabell 4 viser resultatene fra 2012 og 2011 fordelt på alder pr region

År		Øst			Sør			Vest			Midt			Nord		
		Jenter	Gutter	Alle	Jenter	Gutter	Alle	Jenter	Gutter	Alle	Jenter	Gutter	Alle	Jenter	Gutter	Alle
2011	Barn under 12	86 %	69 %	76 %	57 %	56 %	56 %	86 %	74 %	78 %	89 %	81 %	83 %	85 %	70 %	77 %
2012		74 %	56 %	67 %	89 %	72 %	79 %	71 %	77 %	74 %	90 %	62 %	73 %	82 %	81 %	81 %
2011	Ungdom 12 -17	54 %	62 %	58 %	39 %	31 %	35 %	39 %	23 %	29 %	32 %	32 %	32 %	42 %	36 %	38 %
2012		41 %	26 %	32 %	29 %	27 %	28 %	34 %	25 %	29 %	41 %	32 %	36 %	64 %	36 %	48 %
2011	Voksen over 17	43 %	59 %	53 %	40 %	47 %	43 %	58 %	60 %	59 %	40 %	40 %	40 %	61 %	61 %	61 %
2012		47 %	61 %	55 %	40 %	45 %	42 %	45 %	60 %	53 %	42 %	42 %	42 %	61 %	65 %	63 %

Tabell 4 viser at det er stor variasjon av hjelmbruk, fordelt på de enkelte aldersgrupper, i regionene.

Når antall registrerte deles inn i fem regioner vil prosentandelen svinge kraftig fra år til år i gruppen for barn og ungdom. I gruppen for voksne, der antallet registrerte er vesentlig høyere, vil slike lokale variasjoner ikke slå ut på samme måte.

2 vedlegg